

I

(Päätöslauseimat, suositukset ja lausunnot)

LAUSUNNOT

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

4. JA 5. KESÄKUUTA 2014 PIDETTY ETSK:N 499. TÄYSISTUNTO

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Nuorten työllistämiseen tähtäävät toimenpiteet – parhaita käytäntöjä”

(puheenjohtajavaltio Kreikan pyynnöstä laadittu valmisteleva lausunto)

(2014/C 424/01)

Esittelijä: **Christa SCHWENG**

Suurlähettiläs Theodoros Sotiropoulos pyysi 6. joulukuuta 2013 päivätyllä kirjeellä EU:n puheenjohtajavaltio Kreikan nimissä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa laatimaan valmistelevan lausunnon aiheesta

Nuorten työllistämiseen tähtäävät toimenpiteet – parhaita käytäntöjä

(valmisteleva lausunto).

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 13. toukokuuta 2014.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 4.–5. kesäkuuta 2014 pitämässään 499. täysistunnossa (kesäkuun 4. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 124 ääntä puolesta ja 1 vastaan 4:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) pitää nuorisotyöttömyyden torjuntaa poliittisesti ensisijaisena kysymyksenä. Jotta tämän hetken nuoret kykenevät muokkaamaan huomispäivän Eurooppaa, he tarvitsevat elämänhallinnan näkymiä, joihin kuuluu myös koulutusta vastaava työpaikka. Työvoiman kysyntää kyetään pirstomään vain toteuttamalla kasvuhakuista strategiaa, joka tähtää kilpailukyyn lujittamiseen sekä sijoittajien ja talouksien luottamuksen palauttamiseen entiselleen, ja tekemällä kestäväällä pohjalla olevia investointeja ja soveltamalla elvytysohjelmaa.

1.2 Tarvitaan asianmukaisia kannustimia yritysten rohkaisemiseksi ottamaan palvelukseensa uusia, monissa tapauksissa kokemattomia työntekijöitä myös taloudellisesti epävarmoina aikoina. Asiaan kuuluu koululaitos, joka luo ammatillisen ja yksilötason perustan siirtymiselle työelämään, suuntaa ammatillisen koulutuksen tehokkaammin vastaamaan työmarkkinoiden tarpeita sekä edistää yrittäjähengettä. Lisäksi tarvitaan dynaamiset ja integroivat työmarkkinat, joilla olevilla työntekijöillä on taidot, jotka ovat olennaisia eurooppalaisen talouden kilpailukyyn, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja kauaskantoisten, kestävien kasvunäkymien kannalta. Asiaankuuluvien uudistusten avulla pitää löytää tasapaino joustavuuden ja turvan välille. Tähän päästään parhaiten osallistamalla työmarkkinaosapuolet asiaan.

1.3 Nuorten pitää saada pätevän ammatinvalinnanohjaajan tukea ammatinvalinnassa. Keskipitkän aikajakson työvoimatarpeen analyysilla, erityisesti paikallistasolla, voi olla myönteinen vaikutuksensa ammatinvalinnassa. Jäsenvaltiot, joiden opetusjärjestelmä tarjoaa paitsi teoreettista myös käytännöllistä koulutusta, ovat erottuneet edukseen eurooppalaisittain suhteellisen vähäisellä nuorisotyöttömyydellä kriisioloissa. ETSK on vakuuttunut eräissä jäsenvaltioissa sovellettavien työelämälähtöisten ammatillisen koulutuksen järjestelmien menestyksestä. Esimerkkinä mainittakoon kaksiosaiset koulutusjärjestelmät. Nämä koulutusohjelmat kantavat hedelmää eritoten silloin, kun kaikki sidosryhmät (työnantajat ja työntekijät, näiden edunvalvontaorganisaatiot sekä julkinen valta) täyttävät velvoitteensa.

1.4 Myös julkisella työvoimahallinnolla on tärkeä rooli siirryttäessä koulusta työelämään. Sillä täytyy olla asianmukaiset taloudelliset voimavarat ja henkilöresurssit, jotta se pystyy paitsi tukemaan työttömiä työnhaussa myös ylläpitämään tiiviitä yhteyksiä kysyntäpuoleen.

1.5 Työmarkkinaosapuolten ottaminen mukaan kasvustrategiaan, työmarkkinareformeihin, koulutusohjelmiin ja julkisen työvoimahallinnon uudistuksiin sekä nuoriso-organisaatioiden osallistaminen nuorisotakuun toteuttamiseen takaa laajojen väestöryhmien tuen ja siten yhteiskuntarauhan. Pysyviä muutoksia on mahdollista saavuttaa vain ratkaisulla, joista vastataan yhteisesti.

2. Johdanto

2.1 Onnistuminen nuorisotyöttömyyden torjunnassa on yksi aikamme suurimmista haasteista. 15–24-vuotiaiden työttömyysasteet ovat aina olleet 24–65-vuotiaiden ikäryhmään kuuluvien vastaavia korkeammat, mutta finanssi- ja talouskriisi on koetellut erityisen kovasti nuoria, jotka ovat ensimmäistä kertaa pyrkimässä mukaan työmarkkinoille. Kun nuorisotyöttömyysaste oli Eurostatin mukaan ⁽¹⁾ vuoden 2008 lopussa kaksin kertaa koko väestön työttömyysastetta korkeampi, kohosi se vuoden 2012 loppuun mennessä 2,6-kertaiseksi koko väestön työttömyysasteeseen verrattuna.

2.2 Syy siihen on työpaikkojen määrän supistuminen heikon tai negatiivisen kasvun vuoksi, kotimaisen kysynnän supistumisen takia sekä säästötoimien ja niihin liittyvän julkisen sektorin rekrytointikiellon seurauksena, mitä on kärjistänyt se, että rakenteellisia koulutus- ja työmarkkinauudistuksia ei ole tehty ajallaan ja ammattiosaamisesta on puutetta, mutta myös se, että tarjolla on pätevyyttä, jolle työmarkkinoilla ei ole kysyntää.

2.3 Nuorisotyöttömyysaste tarkoittaa 15–24-vuotiaiden työttömien osuutta samanikäisestä työvoimasta. Vuonna 2013 se oli 28 jäsenvaltion EU:ssa 23,3 %. Toinen Eurostatin ⁽²⁾ laskelmiin perustuva osoitinarvo on nuorisotyöttömyysosuus (15–24-vuotiaiden työttömien osuus kaikista tämänikäisistä koko väestössä). Vuonna 2013 se oli EU:ssa 9,8 %. Tämä osoitin kertoo, että monet tämän ikäryhmän nuorista osallistuvat koulutukseen eivätkä ole ollenkaan työmarkkinoiden käytettävissä. Nuorisotyöttömyys vaikuttaa jäsenvaltioihin kovin eri voimalla: nuorisotyöttömyysosuus vaihtelee Saksan 4 prosentista Espanjan 20,8 prosenttiin; nuorisotyöttömyysaste puolestaan on Saksassa 7,9 prosenttia ja Kreikassa 58,3 prosenttia.

2.4 Vaikka onkin todettava selkeästi, että nuorisotyöttömyysaste ei kerro, kuinka monta prosenttia kaikista nuorista on työttömänä, työtä hakevien nuorten osuus on merkittävä.

2.5 Nuorten joukossa on syytä kiinnittää erityistä huomiota niin kutsuttuun NEET-ryhmään (*not in employment, education or training*), joka ei ole yleissivistävässä tai ammatillisessa koulutuksessa tai työssä. Eurofoundin ⁽³⁾ mukaan NEET-nuoret ovat suuremmissa vaarassa joutua myös myöhemmällä iällä tyytymään epävarmoihin työpaikkoihin, ja varhain koettu frustraatio tekee heistä lisäksi alttiimpia köyhyydelle, sosiaaliselle syrjäytymiselle ja radikalisoitumiselle. Kustannukset siitä, että nämä nuoret eivät osallistu työmarkkinoille, ovat varovaisesti arvioiden 153 miljardia euroa, mikä vastaa 1,2 prosenttia EU:n BKT:sta.

2.6 Eräissä EU:n jäsenvaltioissa on – nuorisotyöttömyyden tasosta riippumatta – havaittavissa sellaisten avointen työpaikkojen lukumäärän kasvua, joita ei kyetä täyttämään. Kyse on eri alojen ammattityöntekijöistä, korkeatasoista pätevyyttä edellyttävistä matematiikan, tietotekniikan, luonnontieteiden ja tekniikan ammateista, mutta myös keskiportaan johtotehtävistä, joihin etsittäville ihmisiltä kysytään laaja-alaisia taitoja (viestintävalmiuksia, joukkuehenkeä, yrittäjäheneä yms.).

⁽¹⁾ Eurostat – Unemployment statistics.

⁽²⁾ Eurostat – Statistics explained – Youth_unemployment.

⁽³⁾ Eurofound – NEETs.

3. Euroopan vastaus nuorisotyöttömyyteen

3.1 Nuorisotakuu

3.1.1 Nuorisotakuun ajatus esiintyy Euroopan komission tiedonannoissa⁽⁴⁾ vuodesta 2011 lähtien. EU:n ministerineuvosto hyväksyi huhtikuussa vuonna 2013 suosituksen nuorisotakuun perustamisesta. Takuun toteuttamisella on tarkoitus varmistaa, että kaikki alle 25-vuotiaat nuoret saavat neljän kuukauden kuluessa koulunsa päättämistä tai työpaikkansa menettämistä asiallisen tarjouksen, joka koskee työpaikkaa, jatkokoulutusta, oppisopimuspaikkaa tai harjoittelupaikkaa.

3.1.2 Useimpiin nuorisotakuutoimenpiteisiin on mahdollista saada yhteisrahoitusta Euroopan sosiaalirahastosta. Sen lisäksi 20 jäsenvaltion käytettävissä on lisämäärärahoja työllisyysaloitteesta, koska niiden alueellinen nuorisotyöttömyysaste on korkea (yli 25 % vähintään yhdellä alueella).

3.1.3 Toteutus suunnitelmien arviointi ja valvonta on määrää nivoa talouspolitiikan EU-ohjausjakson puitteissa maakohtaisiin suosituksiin, jotta varmistetaan, että nuorisotakuu on sopusoinnussa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden kanssa.

3.1.4 **Euroopan investointipankki** perusti vuonna 2013 ohjelman "Jobs for Youth – Investing in Skills", jonka määrärahat olivat 6 miljardia euroa. Sitä varten on tarkoitus osoittaa samansuuruinen määräraha myös vuosina 2014 ja 2015.

3.2 Euroopan tason työmarkkinaosapuolien toimintaohjelma nuorisotyöttömyyden torjumiseksi

Euroopan tason työmarkkinaosapuolet hyväksyivät kesäkuussa 2013 nuorisotyöllisyyttä koskevan toimintaohjelman⁽⁵⁾. Se nojautuu olemassa oleviin ja uusiin esimerkkeihin hyvistä käytänteistä neljällä painopistealalla: oppiminen, siirtyminen koulutuksesta työelämään, työllisyys ja yrittäjyys. Tarkoituksena on kannustaa eri maiden työmarkkinaosapuolia löytämään ratkaisuja omassa ympäristössään ja soveltamaan niitä kulloisiinkin maakohtaisiin olosuhteisiin.

3.3 ETSK:n panos

3.3.1 ETSK on paneutunut nuorten ihmisten tilanteeseen työmarkkinoilla lukuisissa lausunnoissa⁽⁶⁾, konferensseissa ja kuulemistilaisuuksissa⁽⁷⁾. Työmarkkinoiden seurantar ryhmän puitteissa otetaan käyttöön uutena työskentelymenetelmänä erityisaiheista laadittavat pilottitutkimukset. Niiden yhteydessä tiedustellaan järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan mielipidettä tietyissä jäsenvaltioissa, jotta pystytään päätelemään, vaikuttavatko EU:n toimintapolitiikat ja toimenpiteet toivotulla tavalla. Nuorisotyöllisyys on tärkeä aihe, ja se valittiin ajankohtaisuutensa vuoksi yhdeksi ensimmäisissä pilottitutkimuksissa tarkasteltavaksi kysymykseksi.

3.3.2 Nuorisotyöllisyyspaketista antamassaan lausunnossa⁽⁸⁾ komitea toteaa, että "[t]yöpaikkojen ja etenkin pysyvien työpaikkojen lisäämisen tueksi tarvitaan tosiasiallista kasvustrategiaa sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla. Kaikkiin kilpailukyvyyn vahvistamiseen sekä sijoittajien ja kotitalouksien luottamuksen palauttamiseen tähtäviin ponnistuksiin ja toimintalinjoihin on sovellettava koordinoitua lähestymistapaa." Lisäksi komitea toteaa, että 6 miljardia euroa ei riitä nuorisotakuun rahoittamiseen.

3.3.3 Aiheesta "Harjoittelun laatu puitteet" antamassaan lausunnossa⁽⁹⁾ ETSK huomauttaa, että harjoittelut ovat tärkeä portti työmarkkinoille, mutta että ne eivät kuitenkaan ole yleislääke nuorisotyöttömyyden torjuntaan. Komitean mielestä on tarpeen kytkä harjoittelujaksot kiinteämmin opintosuunnitelmiin ja järjestää perustason sosiaaliturva, minkä lisäksi pitää laatia yleiskuvan tukimahdollisuuksista tarjoavat suuntaviivat, jotta pystytään toteuttamaan harjoittelumalleja jaetun taloudellisen vastuun pohjalta.

⁽⁴⁾ Tarjotaan mahdollisuuksia nuorille ja Nuorisotyöllisyyspaketti.

⁽⁵⁾ Toimintaohjelma on englanninkielinen: Framework of actions on youth employment.

⁽⁶⁾ EUVL C 68, 6.3.2012, s. 1; EUVL C 68, 6.3.2012, s. 11; EUVL C 143, 22.5.2012, s. 94; EUVL C 299, 4.10.2012, s. 97; EUVL C 191, 29.6.2012, s. 103; EUVL C 11, 15.1.2013, s. 8–15; EUVL C 161, 6.6.2013, s. 67–72; EUVL C 327, 12.11.2013, s. 58–64; EUVL C 133, 9.5.2013, s. 77–80; EUVL C 271, 19.9.2013, s. 101; asiakokonaisuus CCM/118 – EESC-2013-05662-00-00-AS-TRA (esittelijä: Fornea, toinen esittelijä: Grimaldi), ei vielä julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

⁽⁷⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-eu-policies-youth-employment>

<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-skill-mobility-competitiveness>

⁽⁸⁾ EUVL C 161, 6.6.2013, s. 67.

⁽⁹⁾ Harjoittelun laatu puitteet.

3.3.4 Komitea on todennut painokkaasti pitävänsä päätöstä julkisten työvoimapalvelujen yhteistyön lujittamisesta erityisen tervetulleena myös siksi, että ne ovat tärkeitä nuorisotyöttömyyden torjuntaa ajatellen⁽¹⁰⁾. Julkisten työvoimapalvelujen tulee kyetä reagoimaan ympäristössään tapahtuviin muutoksiin viipymättä, joustavasti ja luovasti sekä yhdistämään lyhytkestoisia toimenpiteitä pysyviin ratkaisuihin. Tämä edellyttää tarvittavia valmiuksia ja riittävää taloudellista tukea. Julkisten työvoimapalvelujen tulisi keskittyä voimakkaammin työn tarjontapuoleen, koska työnantajilla on alati suurempia vaikeuksia löytää tarvitsemaansa työvoimaa.

3.3.5 ETSK on komission tiedonannosta "Avoin koulutus" antamassaan lausunnossa⁽¹¹⁾ korostanut, että digitaalinen lähestymistapa voi omalta osaltaan edistää koulutustarjonnan laatua ja sen ilmentämää luovuutta. Opettajien osallistuminen aloitteen suunnitteluun ja toteutukseen yhdessä asianmukaisen koulutuksen kanssa on olennaisen tärkeää, jotta koulutus tuodaan kaikkien ulottuville ("avoin koulutus") innovatiivisella tavalla hyödyntämällä uutta teknologiaa ja avoimia oppimisresursseja. Kaikkien toimijoiden mobilisoiminen ja tuki "oppimiskumppanuuksien" luomiselle yhteiskunnassa ovat niin ikään ratkaisevan tärkeitä, jotta aloite onnistuisi.

3.3.6 Komitean jäsenet suosittavat seuraavissa tekstijaksoissa kuvattujen hankkeiden toteuttamista. Koska monet hankkeista ovat suhteellisen uusia, useissa tapauksissa ei ole käytettävissä tietoja niiden tehokkuudesta ja tuloksettaudesta, joten esitettävät arviot perustuvat yksinomaan komitean jäsenten tekemiin havaintoihin.

3.4 Koulutusjärjestelmien uudistaminen

3.4.1 Talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä 16 jäsenvaltiota sai suosituksen koulutusjärjestelmiensä nykyaikaistamisesta. Kahdessatoista tapauksessa suositettiin ammattikoulutuksen sopeuttamista voimakkaammin työmarkkinoiden tarpeisiin tai kaksiosaisen ammattikoulutuksen lujittamista.

3.4.2 Koulutusjärjestelmät kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan, ja niin tulee olla myös jatkossa. Unionin tasolla on kuitenkin mahdollista antaa merkittäviä impulsseja kokemustenvaihdon, vertaisoppimisen (*peer learning*) sekä taloudellisten kannustimien keinoin. Koulutusjärjestelmät tulisi muokata sellaisiksi, että ne eivät pelkästään varusta nuoria perustavilla kulttuurisilla valmiuksilla, vaan valmentavat heitä myös kykeneviksi reagoimaan muuttuneisiin vaatimuksiin itsenäisesti, jotta elinikäisestä oppimisesta tulee osa kunkin uraa.

3.4.3 Oikea-aikainen ammatinvalinnanohjaus ja ammatillinen informointi ovat omiaan edistämään omien taipumusten ja valmiuksien tiedostamista ja tarjoavat lisäksi tietoa työmarkkinakehityksestä. Sellaiset hankkeet kuin "Wiener Töchertag"⁽¹²⁾, jonka puitteissa tytöt tutustuvat päivän ajan yrityksiin hankkiakseen käsityksen uusista ammattialoista ja työllistymismahdollisuuksista, voivat lisäksi edistää tyttöjen kiinnostumista myös teknisen alan ammatillisesta koulutuksesta.

3.4.4 Koulutuksen keskeyttämien ennen aikaan johtuu useista eri syistä, minkä vuoksi tarvitaan kunkin tilanteen mukaan eriytettyjä toimia. Esimerkkeinä mainittakoon Itävallan "Jugendcoaching"⁽¹³⁾ ja Saksan "Joblinge"⁽¹⁴⁾, missä nuoret, jotka ovat vaarassa pudota järjestelmän ulkopuolelle, saavat määrätyn ajan henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta opiskelu- tai työpaikan etsinnässä.

3.4.5 Merkillä pantavaa niissä Euroopan maissa, joissa nuorisotyöttömyys on alhainen, on se, että niissä on työmarkkinoihin ja yritysmaailmaan nivoutuva koulutusjärjestelmä, johon kuuluu virallisesti hyväksytyjä, muuallakin sovellettavissa olevia ammattitutkintoja. Niiden yhteydessä suoritetaan – eri painotuksin – osa koulutuksesta yrityksessä, osa oppilaitoksessa. Asian ovat tunnustaneet EU:n toimielimet ja EU-tason työmarkkinaosapuolet, jotka tukevat eurooppalaista oppisopimusyhteenliittymää⁽¹⁵⁾. Oppisopimuskoulutus on yksi nuorisotakuujärjestelmän tärkeimmistä osatekijöistä, ja sen menetys riippuu laajasta kumppanuudesta, johon osallistuu yritysten, työntekijöiden ja opetustoimen sidosryhmiä. Perustettaessa kaksiosaista koulutusjärjestelmää, jossa otetaan huomioon yritysten, työmarkkinoiden ja nuorten tarpeet, on tärkeää, että yritysalamää lähellä olevat instituutiot ovat vahvasti mukana organisoinnissa ja toteutuksessa. Kun työmarkkinaosapuolet ovat tiiviisti asiassa osapuolina, ne samastuvat järjestelmään ja kantavat siitä vastuuta ("järjestelmän yhteisomistajat"). Tämän lisäksi kysytään työnantajilta vastuunkantoa ja investointivalmiutta. Silloinkin kun muut jäsenvaltiot eivät pysty ottamaan laajaa oppisopimusjärjestelmää käyttöön lyhyellä tähtäimellä, voitaisiin kokeilla esimerkiksi muutamien kaksivaiheisten koulutuslinjojen soveltamista yhdessä saman alan tietyn yritysryhmän kanssa. Toimialakohtaisten työmarkkinaosapuolien pitäisi tätä ajatellen määrittää yhteiset koulutusnormit ja hyväksyntämenettelyt. Toinen mahdollisuus olisi vahvistaa oppilaitoskohtaisen itsemääräämisoikeuden puitteissa yhteistyötä tiettyjen koulujen ja yritysten välillä, kuten vaikkapa Puolassa on käytäntönä.

⁽¹⁰⁾ Julkiset työvoimapalvelut.

⁽¹¹⁾ Avoin koulutus.

⁽¹²⁾ Töchertag.

⁽¹³⁾ NEBA – Jugendcoaching.

⁽¹⁴⁾ Joblinge.

⁽¹⁵⁾ Eurooppalainen oppisopimusyhteenliittymä.

3.4.6 Maltassa on viime vuosina edetty vahvasti tähän suuntaan *Malta College of Arts, Science and Technology* (MCAST) -oppilaitoksen kurseissa siten, että osa koulutuksesta tapahtuu suoraan yrityksissä. Niinpä niistä 284 opiskelijasta, jotka suorittivat käytännön koulutuksensa Lufthansa Malta -yrityksessä, 163 sai työpaikan.

3.4.7 **Epämuodollisesti kertyneiden pätevyysien tunnustaminen:** Epävirallisen ja arkioppimisen yhteydessä hankittujen oppimistulosten (erityisesti tietojen, taitojen ja osaamisen) validoinnilla voi olla tärkeä merkitys työllistyvyyden ja liikkuvuuden parantamisessa sekä elinikäiseen oppimiseen kannustavan motivaation lisäämisessä erityisesti sosioekonomisesti epäsuotuisassa asemassa olevien tai matalaan koulutustasoon jääneiden osalta.

3.4.8 Aikana, jona Euroopan unionia on kohdannut vakava taloudellinen kriisi, joka on lisännyt voimakkaasti erityisesti nuorten työttömyyttä, ja väestön ikääntyessä on tähdellisten tietojen, taitojen ja osaamisen validoinnilla poikkeuksellisen suuri merkitys työmarkkinoiden toiminnan parantamisessa, liikkuvuuden edistämässä sekä kilpailukyvyyn ja talouskasvun lisäämisessä.

3.5 Toimenpiteet koulutuksesta työelämään siirtymisen helpottamiseksi

3.5.1 **Pätevydet ja (ammattillista) koulutusta koskevat toimenpiteet:** Työkokemuksen puute on olennainen asia, jonka vuoksi työnantajat epäröivät palkata nuoria vaikeina aikoina. Puhtaasti teoreettinen opetus vailla veloitetta opitun soveltamisesta käytäntöön on enenevästi osoittautumassa työmarkkinoille pääsyä haittaavaksi tekijäksi.

3.5.2 "Irti totutusta rekrytoinnissa" on liettualainen hanke, jossa pyritään valmentamaan nuoria työmarkkinoille ja antamaan heille käytännön valmiuksia soveliaissa yrityksissä. Itävallan työvoimapalvelun "Implacementstiftung"-säätiöt⁽¹⁶⁾ toimivat samaan tapaan. Niiden puiteissa saatetaan toistensa pariin yritykset, jotka eivät pysty täyttämään henkilöstötarpeitaan, ja työnhakijat, joilta puuttuu johonkin tiettyyn työpaikkaan vaadittava osa koulutuksesta. Työvoimapalvelu ja yritykset jakavat koulutuksesta ja toimeentulon turvaamisesta koituvat kustannukset keskenään. Suoritetuissa arvioinneissa on osoittautunut, että kun toiminnon päättämisestä on kulunut kolme kuukautta, noin 75 prosentilla osallistujista on työpaikka.

3.5.3 Ranskassa on vuodesta 2011 lähtien solmittu useita eri ammatteja koskevia työmarkkinaosapuolten sopimuksia toimenpiteistä, joilla on tarkoitus tukea erityisesti sekä vailla (korkeakoulu)tutkintoa olevia että tutkinnon suorittaneita nuoria työhaussa. Niissä kiinnitetään pääasiallinen huomio työnhakuprosessia koskevaan koulutukseen. Suoritetussa arvioinnissa ilmeni, että toimintoon osallistumisen ansiosta oli työelämään osallistujien osuus kohonnut 65 prosenttiin, eli 18 prosenttia korkeammalle kuin vertailuryhmässä.

3.5.4 Irlannissa tarjotaan "Jobbridge"-ohjelman turvin⁽¹⁷⁾ 6–9 kuukauden mittaisia yritysharjoittelujaksoja nuorille, jotka ovat eläneet vähintään 78 vuorokautta toimeentulotuen varassa. Harjoittelijoille maksetaan toimeentulotuen lisäksi 50 euroa viikossa. Voidaan kritisoida sitä, että ihmiset, jotka esimerkiksi tekevät osa-aikatyötä opintojen ohella, eivät voi osallistua ohjelmaan opintojensa päätteeksi, koska he eivät ole toimeentulotuen saajia. Komitean näkemyksen mukaan aktivointitoimet pitäisi käynnistää varhemmin, koska pitkä odotusaika lannistaa ihmisiä sen sijaan, että se edistäisi työllistymistä.

3.5.5 Skotlannin vapaaehtoisjärjestöjen neuvosto (*Scottish council for voluntary organisations*) perusti vuonna 2011 "Community Jobs Scotland" -yhteistyötyöpaikkaohjelman. Ohjelma on suunnattu nuorille työttömille ja perustuu yhteistyöhön sosiaalipua tarjoavien organisaatioiden kanssa. Ne tarjoavat 6–9 kuukauden ajan lukuisten eri alojen työpaikkoja sekä korkea-asteen että perusasteen tutkinnon suorittaneille nuorille. Nuoret saavat aidon työpaikan, joutuvat pitämään pintansa työnhakuprosessissa ja saavat palkkaa ja jatkokoulutusta. Ohjelmaan on osallistunut yli 4 000 nuorta, joista 47,3 % sai suoraan työtä ja 63,6 % pystyi välillisesti hyödyntämään lisäkoulutusta ja vapaaehtoistoimintaa.

3.5.6 Tanskassa työntekijäjärjestöt ja työllisyysrahastot yhteistyössä julkisen ja yksityisen sektorin työnantajien kanssa järjestävät koulutuksensa päättäneille nuorille harjoittelupaikkoja välittääkseen näille työkokemusta ja erikoisosaamista näiden omalla ammattialalla. Kyseisen harjoittelun suorittaneista suunnilleen 60 % saa työtä, vaikka tarkat luvut selviävätkin vasta hankkeen päättyttyä vuoden 2014 huhtikuussa.

⁽¹⁶⁾ <http://www.implacement-stiftung.at/>

⁽¹⁷⁾ Jobbridge.

3.5.7 ILO:n tunnustuksen saaneessa slovenialaishankkeessa "Moje izkušnje"⁽¹⁸⁾ ("Minun kokemukseni") tarjotaan internetfoorumi, jonne opiskelijoilla on mahdollisuus syöttää tietoja työkokemuksestaan, jolloin luodaan yhteys opiskelijoiden ja työnantajien välille. Sen lisäksi laaditaan todistuksia työkokemuksen varmennukseksi.

3.5.8 Espanjassa Novia Salcedo -säätio, yksityinen voittoa tavoittelematon kulttuuriorganisaatio, tarjoaa harjoitteluohjelman, jossa ammatillisen koulutuksen päättäneitä tuetaan yhdistämällä teoreettinen oppi yrityksissä saatavaan käytännön työkokemukseen. Suoritettu arviointi on osoittanut, että yli 52,23 % ohjelman loppuun vieneistä sai työsopimuksen.

3.5.9 Tšekin tasavallassa työntajat ja ammattiliitot ovat kumppaneita "POSPOLU"-hankkeessa ("Yhdessä"). Se tähtää koulutuksen organisointimuotojen muutoksiin ja työelämälähtöisen oppimisen aseman vahvistamiseen solmimalla kumppanuuksia koulujen ja yritysten välille ja laatimalla ehdotuksia muutoksiksi oppisisältöihin. Hanke koskee ensi kädessä koneenrakennuksen, elektroniikan, rakennustekniikan, liikenteen ja tietotekniikka-alan koulutusohjelmia.

3.5.10 Portugalissa teknologiakeskusten verkosto hallinnoi kahta hanketta ("Tuumi teollisuutta" ja "Koulujen F1"), joissa huomio on kohdennettu työmarkkinoiden tarvitsemiin uusiin teollisiin taitoihin ja joissa sovelletaan työssäoppimista, mikä edistää työvälineiden ja koneiden käyttämistä ja antaa oikean mini-F1-auton rakentamiseen ja idean/hankkeen markkinoille saattamiseen vaadittavat tiedot. Koulut ja teollisuus ovat solmineet kumppanuuksia, joilla on määrä muuttaa nuorten opiskelijoiden kuvaa teollisuuden uravaihtoehtoista ja ohjata heitä ottamaan huomioon markkinoiden tarpeet⁽¹⁹⁾.

3.5.11 Italiassa on menossa kolmivuotiskauden 2014–2016 kattava ohjelma, jossa ylemmän keskiasteen opiskelijoilla on mahdollisuus opintojensa kahden viimeisen vuoden aikana suorittaa opintojaksoja yrityksissä hyödyntämällä oppisopimusta entistä tehokkaammin.

3.5.12 **Liikkuvuuden edistäminen:** Nuorten rajatylittävän liikkuvuuden edistäminen työkokemuksen kartuttamiseksi voi sekin auttaa kuromaan umpeen puhtaasti teoreettisen koulutuksen ja ensimmäisen työpaikan välistä kluua.

3.5.13 Esimerkinä mainittakoon Saksan ja Espanjan kahdenvälinen sopimus, joka antaa vuoteen 2017 mennessä noin 5 000 espanjalaisnuorelle työ- ja koulutusmahdollisuuden, samoin kuin saksalaiset tukiohjelmat "The job of my life" ja "Make it in Germany", joissa molemmissa tavoitteena on saada nuoria Saksaan kouluttautumaan ammatteihin, joissa on pulaa pätevistä työntekijöistä. Sen lisäksi heille kustannetaan valmistava saksankurssi kotimaassa ja maksetaan matka- ja muuttoavustusta sekä kielikurssi Saksassa harjoittelujakson pohjustukseksi. Jos työnantaja on harjoittelujakson päätyttyä tyytyväinen, voidaan sen jatkoksi liittää 3–3,5-vuotinen koulutus, jonka yhteydessä nuorelle annetaan opintorahan lisäksi taloudellista tukea ja opastusta koulussa sekä työ- ja arkielämässä.

3.5.14 Ohjelmassa "Integration durch Austausch" ("Vaihto väylänä integraatioon") helpotetaan niiden ihmisryhmien integroitumista työelämään, joilla on vaikeuksia päästä työmarkkinoille, tukemalla ammatillisten käytännön kokemusten hankkimista toisessa EU-maassa. Euroopan sosiaalirahasto osallistuu ohjelman rahoittamiseen. Siitä laadittu väliarvio osoitti, että kuusi kuukautta vaihtojakson jälkeen 41 % osallistujista kävi töissä, 18 % osallistui koulutukseen, 7 % kävi koulua ja 4 % opiskeli korkeakoulussa.

3.5.15 Euroopan työnvälitysverkoston Euresin uudistaminen on välttämätöntä, jotta tarjonta ja kysyntä pystyttäisiin sovittamaan paremmin yhteen työmarkkinoilla. ETSK käsittelee tätä kysymystä erillisessä lausunnossa. Ratkaisevan tärkeää tulee kuitenkin olemaan, että Euresia käytetään kaikissa jäsenvaltioissa – ei vain harvoissa ja valituissa – työmarkkinapolitiikan välineenä ja että avoimista työpaikoista ilmoitetaan myös sen kautta. Myös "Eka Eures-työpaikka"-aloite⁽²⁰⁾ on hyvä esimerkki nuorten työntekijöiden rajatylittävän liikkuvuuden edistämisestä siten, että heille välitetään ensimmäinen työpaikka (kyse ei siis ole opiskelusta tai harjoittelusta) ja heille maksetaan rahallista avustusta kattamaan ne lisäkulut, jotka aiheutuvat työpaikan ottamisesta vastaan toisessa maassa.

⁽¹⁸⁾ <http://youthpractices.org/assessment.php>; s. 36.

⁽¹⁹⁾ <http://www.flinschools.com/>

⁽²⁰⁾ Euroopan komissio – Your first EURES job.

3.5.16 Jotta pätevydet pystytään sovittamaan paremmin tarpeisiin, on olennaisen tärkeää perustaa tarkkailutahoja ennakoimaan pätevyystarpeita ja kartoittamaan niitä varhaisessa vaiheessa. Näin tulisi tapahtua alueellisella ja/tai toimialakohtaisella tasolla työmarkkinaosapuolten myötävaikutuksella, jotta pystytään reagoimaan riipeästi erilaisiin taloudellisiin ja oikeudellisiin mutta myös teknologisiin muutoksiin. Kyseisillä tasoilla tunnetaan näet yritysten ja työmarkkinoiden tarpeet paremmin.

3.6 Toimenpiteet huono-osaisten nuorten integroimiseksi

3.6.1 Nuoret, joilla on erityistarpeita, tarvitsevat myös erityistä tukea löytääkseen tiensä työmarkkinoille. Itävallassa asiaan tartuttiin ”Jobcoaching”-ohjelmalla⁽²¹⁾, jonka turvin vammaiset tai oppimisvaikeuksista kärsivät saavat henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta ensimmäisten kuukausien ajan uudessa työpaikassa. Tuki on tarkoitettu paitsi nuorille myös yrityksille.

3.6.2 Walesissa perustettiin erityisesti NEET-nuorten ryhmää varten hanke nimeltä ”Intermediate Labour Market” (”Tuetut työmarkkinat”), joka tarjoaa kauimmas työmarkkinoilta etäännyneille nuorille asianmukaisesti jäsennellyn ohjelman ja työllistymismahdollisuuksia. Sen myötä on tarkoitus motivoida nuoria vastaanottamaan työtä sekä antaa näille yleiset käyttäytymissäännöt ja perusvalmiudet sekä apua työnhaussa. Yhteensä 249 osanottajasta on 35 saanut työpaikan.

3.6.3 Esimerkkinä kauas työmarkkinoilta joutuneiden ihmisten integroinnista mainittakoon U.S. Steel Kosicen ”Equality of Opportunity” -hanke⁽²²⁾, jossa tarjotaan erityisesti Kosicen seudun romaneille työtä ja koulutusta, jolloin nämä pääsevät monissa tapauksissa ensimmäistä kertaa kosketuksiin työelämän kanssa. Vuoden 2002 jälkeen on yli 150 romania saanut työpaikan.

3.6.4 Belgialaisessa ”Aktiva”-ohjelmassa⁽²³⁾ alle 25-vuotiaiden puutteellisesti koulutettujen ja vähintään 12 kuukautta työttöminä olleiden nuorten osalta työnantajan sosiaaliturvamaksusuudesta myönnetään alennus ja kyseisiä nuoria varten maksetaan palkkatukea viiden vuosineljänneksen ajan.

3.7 Toimenpiteet työmarkkinoiden uudistamiseksi

3.7.1 Työn tulevaisuutta tarkastelevan tutkimuslaitoksen (IZA) mukaan määräaikaiset työsuhteet on vapautettu useissa Euroopan maissa 1980-luvulta lähtien, jotta mahdollisuuksia päästä työmarkkinoille voidaan lisätä joutumatta kyseenalaistamaan useissa maissa hyvin pitkälle vietyä irtisanomissuojaa⁽²⁴⁾. Tämä on johtanut siihen, että yhä useammassa tapauksissa nuorille tarjotaan pelkästään määräaikaisia työsuhteita vailla mahdollisuuksia siirtyä toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen. Pitkälle viety irtisanomissuoja tosin kyllä suo pitkäaikaisille työntekijöille kriisiaikoina turvaa työpaikan menettämiseltä nuoria työntekijöitä varmemmin, mutta toisaalta se on taloudellisen toimintaympäristön epävarmuuden vuoksi osoittautumassa esteeksi nuorten kokemattomien työntekijöiden palkkaamiselle ja voimistaa siten työmarkkinoiden lohkoutumista.

3.7.2 Komitea suosittaa, että jatketaan ponnistuksia työmarkkinoiden uudistamiseksi yksissä tuumin työmarkkinaosapuolten kanssa, jotta kyetään tasapainottamaan joustavuus ja turva keskenään, eritoten jäsenvaltioissa, joissa nuorisotyöttömyys on hyvin korkealla tasolla. Uudistukset tulevat tosin vaikuttamaan vasta keskipitkällä aikavälillä mutta voivat kuitenkin antaa olennaisen, nuorisotyöttömyyden nopeaa supistumista vauhdittavan panoksen talouden elpessä.

3.8 Yritysten kannustaminen nuorten palkkaamiseen

3.8.1 Jotta kannustettaisiin yrityksiä palkkaamaan nuoria kokemattomia työntekijöitä, voi olla avuksi tarjota lisää kannustimia, useissa tapauksissa palkkatuen ja sosiaaliturvamaksualennusten muodossa. Silloin on kuitenkin huolehdittava siitä, että seurauksena ei ole kilpailun vääristyminen ja sosiaaliturvajärjestelmän heikentyminen. Esimerkkinä asiasta mainittakoon tuet, joita Kyproksen inhimillisten voimavarojen kehittämissivasto (*Human Resource Development Authority of Cyprus, HRDA*)⁽²⁵⁾ maksaa kyproslaisille yrityksille nuorten työntekijöiden koulutusohjelmista. Eritoten pk-yritykset pystyvät niiden avulla selviytymään tarvittavasta koulutuksesta ja siihen liittyvästä tuotannon alenemisesta alkuvaiheessa.

⁽²¹⁾ NEBA – Jobcoaching.

⁽²²⁾ U.S. Steel Kosice – Equality of Opportunity.

⁽²³⁾ Belgia – Activa.

⁽²⁴⁾ IZA – Jugendarbeitslosigkeit in Europa.

⁽²⁵⁾ Kypros – Scheme for the job placement and training of tertiary education.

3.8.2 Suomen "Sanssi-kortilla" ⁽²⁶⁾ alle 30-vuotiaalle nuorelle työttömälle vahvistetaan, että tämän työnantaja voi hakea palkkatukea kymmenen kuukauden ajaksi.

3.8.3 Unkarin valitsemassa menettelyssä tarjotaan alle 25-vuotiaita työntekijöitä palkkaaville yrityksille kannustimia alentamalla bruttopalkkaa ja sosiaaliturvamaksuja tietyksi ajaksi.

3.8.4 Italiassa yritykset voivat hyötyä sosiaaliturvamaksuja koskevasta verokannustimesta 12 kuukauden ajan palkatessaan toistaiseksi voimassa olevalla työsopimuksella 18–29-vuotiaan nuoren, jolla ei vähintään kuuden kuukauden aikana ole ollut vakinaista ansiotulota tuottavaa työpaikkaa tai jolla ei ole keskiasteen päästötodistusta tai ammatillista tutkintotodistusta.

3.9 Toimenpiteet yrittäjyyden edistämiseksi

3.9.1 Yksi asiakirjan "Yrittäjyys 2020 -toimintasuunnitelma – Uutta kipinää Euroopan yrittäjyyteen" ⁽²⁷⁾ kolmesta pilarista on yrittäjyyskoulutus kasvun edistämiseksi ja yrityksen perustaminen. Suorittamalla "yrittäjääjokortin" ("Unternehmerführerschein") ⁽²⁸⁾ nuoret saavat taloudellisen ja yritystalouden koulutuksen, joka korvaa Itävallassa itsenäisen toiminnan harjoittamiseen tarvittavan yrittäjäkokeen läpäisyä.

3.9.2 "Junior Company Programm" -ohjelman tuella 15–19-vuotiaat koululaiset perustavat todellisia yrityksiä yhden kouluvuoden ajaksi ja tarjoavat itse kehittämäänsä tuotteita ja palveluita todellisilla markkinoilla. Näin he saavat välittömästi kokemuksen osaamisestaan yrittäjänä.

3.9.3 "Extraordinary Education" TM -hankkeessa nuoret saavat mahdollisuuden kokeilla yritysideaansa epävirallisessa ympäristössä ja heille välitetään perustavia yrittäjyys- ja viestintätaitoja, riippumatta heidän iästään tai kielellisestä taustastaan.

3.9.4 Helpottaakseen uusien yritysten rahoituksensaantia ja työpaikkojen luomista Romania on vapauttanut vastaperustetut yritykset rekisteröintimaksuista. Sen lisäksi on tarjolla 2–4:ää työntekijää koskeva veronhuojennus, enintään 10 000 euron suuruinen laina, joka kattaa 50 % liiketoimintasuunnitelmasta, sekä valtiontakauksia, jotka yltyvät 80 prosenttiin asti kaikista otetuista luotoista. Vuoden 2011 ja vuoden 2014 maaliskuun välisenä aikana perustettiin yhteensä 12 646 pk-yritystä ja luotiin 22 948 työpaikkaa. Ainoastaan 188 pk-yritystä suljettiin myöhemmin. Tätä menestyksekkästä ohjelmaa jatketaan myös vuonna 2014.

Bryssel 4. kesäkuuta 2014.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Henri MALOSSE*

⁽²⁶⁾ Suomi – Sanssi-kortti.

⁽²⁷⁾ COM(2012) 795 final.

⁽²⁸⁾ Itävalta – Unternehmerführerschein.